کورد چیە؟.. ئاراس سەعید

ئەم پرسیارە پرسێکی فەلسەفیە، لە ئایدیایەکی پێشینیەوە سەرچاوە دەگرێت کە دەربارەی خودی بابەت هەمانە. ئەم پرسە، بۆ ئەوەی لەسیاقی لۆگۆسدا بمێنێتەوە، پێویستی بە میتۆدێک هەیە بۆ وەڵامدانەوەی ئەم پرسە، کە بە (چی) دەست پێ دەکات. پرسی چیەتی، پرسە لەجەوهەری (کورد). ئێمە دەبێت بۆ وەڵامی ئەمپرسە بچێنەوە بۆناو زمان چونکە پرسی (بوون) پرسێکی پێشینیەو بەر لەجەوهەرە و لەڕێگەی زمانەوە شوناس ئاشکرا دەبێت. شوناس وەکو ناسنامە و جەوهەری من، کە لەکوردبووندا فۆڕمۆڵ دەبێتەوە.

ئێمە بەر لەوەڵامدانەوەی ئەم پرسە، دەبێت پرسەکە بگۆڕین بۆ (کورد کێیە)؟
لەڕێگەی ناسینی کوردەوە بەمیتۆدی مێژووی و زانستی و چینن□وەی ئەو ئارگۆمێنتانەوە بگەڕێنەوە بۆ (ڕەچەڵەک، ڕەگەز، زمان) و تەواوی ئەو داتاو لێکۆڵینەوانە کۆ بکەینەوە، تاوەکو کورد لەناو مێژوودا بناسینەوە.
ئەم تایپە نوێیەی کورد کە کۆمەڵێک مێژوو نووس و ڕۆژهەڵات ناس، بوونی کورد لە جەوهەر و ماهیەتی خۆیدا، وابەستە دەکەن بەوانی ترەوە. وەکو؛ ئەوەی کورد بەرهەمه□ن□راوی ئەوانی ترە، کە لەشکستهه□نانیان بەرانبەر مۆدێرنیتە خولقاونەتەوە. لەدیدی ئەوانەوە بوونی (کورد) لەدیالیکتیکی عەرەب و فارس و تورکدا، دەخولقێت. ئێمە لەبەر ئەوەی نەبین بەوانی تر و لەناو ئەوانی تردا نەتوێنەوە کوردبوونمان وەکو (شوناس) ناسنامە بەئێمە دەبەخشێ. کوردبوون جەوهەر و ماهیەتی ئێمەیە لە بەرانبەر ئەوانی تردا، پارێزگاری لێ دەکەین.

کورد وەکو جەوهەری بوون:

کوردبوون پرسێکی <ئۆنتۆلۆژی>یە، کە پەیوەستە بە جەوهەر و ڕەگەزەکانی ناو مۆنادە ڕوحیەکەمان. لەڕوانگەی هێگڵەوە دەوڵەت نەتەوە. گەورەترین ئۆرگانی ڕوحی و ئەخلاقیە. ک□ م□ر□ق پ□ویستە لەناویدا بتوێتەوە. لەبەر ئەوەی <بوون> لەخودئاگایدا، پێشینیەو جەوهەری من لەکوردبووندا فۆڕمۆڵ دەبێتەوە. بەڵام بەدیالێکتیکە هیگڵیەکەی بوونی ئێمە ناکامڵەو بۆ گەشەکردن و گەیشتن بە ڕوحی ڕەها دەبێت بگەینە قۆناغی دەوڵەت نەتەوە. وەکو بەریەک کەوتنی دژەکان، کە لە ئاغا و نۆکەری هیگڵدا دەخوێنینەوە. (بوونی هەرەیەک

ئاغاو نۆکەر لەدانپێنانی یەکێکیان بەوی تریان کۆتایی دێت). بۆیە ئێمەی کورد لەهەوڵێ خەبات داین تا ئەوانی تر دان بەخودی ئێمەدا دەنێن وەکو دەوڵەت. قۆناغە مێژووییەکانی ژیانی مرۆڤ بەدیالەکتی مێژووی هەر قۆناغێک لە هەناوی خۆیدا دژەکەی هەڵگرتووە و لەقۆناغێکی باڵاتردا کە تێکهەڵکێشە دەگاتە قۆناغی باڵا. (ناسیۆنالیزم) سەنتەزی ئینتمایە بۆ خێڵ و گروپ و کۆکردنەوەی دژەکانە.

خێڵەکان لە قۆناغێکی مێژوویدا لە پێکدادانی بەردەوام دابوون، بەڵام دەوڵەت نەتەوە کۆکەرەوەی دژەکانە. ئێستا پرسێکی تر دێتە پێشەوە، کە (ئەنتەرناسیۆناڵە) بەجیهانی بوونی نەتەوە. ئایا ئێمە چۆن دەتوانین هەنگاو بۆ ئەو قۆناغە بنێین لەکاتێکدا نەگەشتووینە قۆناغی باڵاو دەوڵەت نەتەوە. بەشێوەیەکی تر، ئەوان دان بەبوونی تۆدا نانێن و تۆیان قبوڵ نییە، وەکو بوونی خۆت. بۆیە کوردیش ژێر دەستەیی قبوڵناکات و بەردەوامە لەشۆڕش و بەرگری کردن، تا دەگاتە قۆناغی ڕوحی ڕەها، کە دەوڵەت نەتەوەیە. کاتێک پێچەوانەی ئەم پرسە کردە دەنوێنێت، وەکو پشتگوێ خستنی ئەمپرسە، یان ڕەتکردنەوە وجوەندان بەکورد، تۆ ناخودئاگا بوونی خۆت ڕەت دەکەیتەوە.

ئاراس سەعید